

Становище на Комитета на регионите относно „Местното и регионалното сътрудничество за защита на правата на детето в Европейския съюз“

(2010/C 267/10)

КОМИТЕТЪТ НА РЕГИОНИТЕ

- отбелязва, че в член 24 от Хартата на основните права на Европейския съюз изрично се признават правата на детето; *освен това* основните права на детето са хоризонтален въпрос, който има отражение върху всички сектори и засяга много аспекти. Поради това той трябва да бъде включен като общ хоризонтален приоритет във всички европейски и национални политики, които имат отношение към този въпрос;
- отбелязва, че целта, свързана с ефективното зачитане на правата на детето, не може да бъде постигната без всеобхватно партньорство с участието на всички действащи лица, в частност институциите на ЕС, държавите-членки, НПО и други активни участници в тази област, включително самите деца, но най-вече и преди всичко - местните и регионалните власти (МРВ). МРВ имат водеща роля за гарантиране на правата на децата в ежедневието и разполагат с ключови правомощия в тази област;
- призовава държавите-членки да отделят повече внимание на гарантирането на правата на детето, включително зачитането на основните изисквания за развитието на децата. В този смисъл МРВ разполагат с уникална възможност да разработват собствени политики и да служат за пример както на собствените си страни, така и на самия ЕС;
- призовава всички заинтересовани страни да събират по-пълна информация и още повече да подобряват техниките за събиране и анализ на данни, използвани в показателите за правата на детето. На всички етапи от този процес следва да се провеждат консултации с МРВ, както в качеството им на доставчици на количествена и качествена информация, така и в качеството им на ключови крайни потребители на този инструмент;
- отбелязва положителната роля на националните омбудсмани за децата и други подобни органи в областта на защитата на правата на детето, както и евентуалните ползи за МРВ и други заинтересовани страни от двустранната комуникация и тясното сътрудничество с тези длъжностни лица;
- бедността може да лиши децата и техните семейства от техните права и да ограничи бъдещите възможности.

Докладчик: г-н Arnoldas Abramavičius (LT/ЕНП), кмет на община Zarasai

I. ПОЛИТИЧЕСКИ ПРЕПОРЪКИ

КОМИТЕТЪТ НА РЕГИОНИТЕ

1. отбелязва, че децата представляват една пета от населението на Европейския съюз и следователно създаването на благоприятни условия за тяхното израстване и развитие, включително защитата и насърчаването на техните права, следва да бъде един от основните приоритети на ЕС, неговите институции и държавите-членки;

2. отбелязва, че в член 24 от Хартата на основните права на Европейския съюз изрично се признават правата на детето; освен това основните права на детето са хоризонтален въпрос, който има отражение върху всички сектори и засяга много аспекти. Поради това той трябва да бъде включен като общ хоризонтален приоритет във всички европейски и национални политики, които имат отношение към този въпрос. Счита, че Конвенцията на ООН за правата на детето би могла да се използва като рамка, която ще се задейства не само в случай на нарушаване на правата, но и ще се прилага широко в полза на развитието и възможностите на всички деца и младежи;

3. отбелязва, че институционалната и правната рамка за зачитането на правата на детето, включително ратифицирането от всички държави-членки на Конвенцията на ООН за правата на детето и Европейската конвенция за правата на човека, както и на други ключови международни споразумения в тази област, са достатъчно добре развити в Европейския съюз. Това обаче не предотвратява възникването на нови предизвикателства и заплахи в тази област – нещо, което изисква нови политически мерки, добре координирани действия и постоянен мониторинг за тях;

4. отбелязва, че целта, свързана с ефективното зачитане на правата на детето, не може да бъде постигната без всеобхватно партньорство с участието на всички действащи лица, в частност институциите на ЕС, държавите-членки, НПО и други активни участници в тази област, включително самите деца, но най-вече и преди всичко – местните и регионалните власти (МРВ). МРВ имат водеща роля за гарантиране на правата на децата в ежедневието и разполагат с ключови правомощия в тази област;

5. отбелязва, че прилагането на правата на детето попада най-вече в политически области, в които правомощията имат както ЕС, така и държавите-членки (напр. социална политика, образование и младеж, здравеопазване, пространство на свобода, сигурност и правосъдие и др.); затова подчертава важноста на това действията, предприемани на равнище ЕС, да зачитат принципите на субсидиарност и пропорционалност и да се осъществяват в духа на многостепенното управление; действията на ЕС следва да бъдат под такава форма, че да насърчават дебата, обмена на най-добри практики и сравнителните проучвания, мониторинга и оценката;

6. подкрепя намерението на Европейската комисия да се концентрира приоритетно върху борбата срещу насилието, защитата на уязвими групи деца, като непридружените малолетни и жертвите на трафик, както и на изправените пред риск от бедност

и социално изключване. Отбелязва обаче, че във всички тези области няма да бъде възможно да се постигнат поставените цели, ако липсва партньорство с всички заинтересовани участници, по-специално МРВ;

7. установява също така, че са необходими своевременни мерки за укрепване на здравето, за да се предотврати дори самото възникване на част от проблемите, които могат да бъдат предизвикани от това, че децата и подрастващите живеят в рискова среда;

8. приветства целта на Комисията да изготви съобщение относно правата на детето, както и избраната методология – организиране на публични консултации по темата. Нещо повече, КР очаква да си сътрудничи с Комисията в рамките на ръководната група на Форума на ЕС за правата на детето, както и в работата на самия форум;

9. приветства разпоредбите на Стокхолмската програма (Многогодишна програма за пространство на свобода, сигурност и правосъдие и защита на гражданите), приети от Европейския съвет през 2010 г., които включват като приоритетен въпрос защитата и насърчаването на основните права на децата;

10. изразява съжаление за това, че МРВ и тяхната роля не се споменават изрично в Стокхолмската програма и същевременно подчертава значението на отчитането на нуждите и знанията на МРВ при формулирането на Плана за действие за прилагане на Стокхолмската програма;

11. подкрепя активно организираните съвместно от Европейската комисия, Агенцията на ЕС за основните права (FRA) и Комитета на регионите Годишен диалог за многостепенна защита и популяризиране на основните права, като инструмент за преодоляване на недостатъците в прилагането на европейска стратегия за правата на детето и за гарантиране на ефективното участие на МРВ в европейското сътрудничество по въпроса за правата на децата;

12. приветства показателите за правата на детето (ПЦ), разработени от Агенцията на Европейския съюз за основните права, като важна крачка към прилагането на политики, които в по-голяма степен се основават на информация и доказателства. Въпреки това насочва вниманието към недостатъците на тези показатели, които все още не са преодолените – показателите касаят в съвсем малка степен областта на правомощията на МРВ и следователно имат ограничено приложение за МРВ;

13. изразява съжаление, че макар всички държави-членки да са страни по Конвенцията относно забраната и незабавни действия за ликвидирането на най-тежките форми на детския труд на Международната организация на труда (МОТ), не е ясно колко деца са жертви на трафик и експлоатация на детски труд. Затова, като част от Европейската година на борбата с бедността и социалното изключване (2010 г.), КР подчертава необходимостта да се осигури по-добра координация между съответните органи и специализирани агенции на всички равнища, така че те да могат да се борят по-ефективно с експлоатацията на деца;

14. отбелязва необходимостта да се подчертае по-силно ключовата роля на МРВ в областта на защитата на правата на детето, в частност по отношение на достъпа до образование, здравеопазване, социална защита и достъпа на младите хора до пазара на труда;

15. отбелязва, че МРВ следва да се разглеждат като основни партньори в консултационните процедури на ЕС, особено като се има предвид, че те са в добра позиция да информират обществеността и да насърчават диалога с местните общности, за да се засили равнището на защита на правата на детето и да се организират информационни кампании за правата на детето на регионално и местно равнище с финансова подкрепа от ЕС, с оглед повишаване на осведомеността на децата за техните права;

16. отбелязва важната роля на НПО, които работят активно на европейско и национално равнище в областта на правата на детето;

17. приветства емблематични политически инициативи като концепцията на УНИЦЕФ за „Град с грижа за децата“, с която се осигурява прилагането на Конвенцията на ООН за правата на детето посредством действията на местно равнище и която включва мерки за гарантиране на правата на детето и тяхното интегриране в съответните процеси на вземане на решения;

18. препоръчва МРВ да се възползват напълно от съществуващите структури за улесняване на сътрудничеството и обмяна на най-добри практики, като организираното гражданско общество, академичната общност и политиките, които работят активно в областта на правата на детето. Във връзка с това, на европейско равнище следва да се подкрепят новаторски мерки за насърчаване на сътрудничеството и по-ефективното партньорство чрез обмен на най-добри практики между МРВ в различните държави-членки на ЕС;

19. призовава Комисията да включи примери за най-добри практики от различните държави-членки в документите на Европейския съюз в областта на защитата на правата на децата. В съответствие с това, разпоредбите на Европейската харта на градовете с грижа за децата и тези на Политическите насоки на Съвета на Европа относно интегрирани национални стратегии за закрилата на децата срещу насилие следва да бъдат отразени в стратегията на ЕС за правата на детето, като същевременно бъде подчертана нуждата от по-силен акцент върху намирането на най-добрия начин за практическо осъществяване на политическите ангажменти;

20. отбелязва важната роля на Съвета на Европа в областта на правата на детето и приканва институциите на ЕС да засилят сътрудничеството си със Съвета на Европа;

Правна и административна рамка

21. като отчита сложността и многобройните аспекти на понятието „права на детето“, подчертава необходимостта то да се разглежда преди всичко като инструмент за осигуряване на безопасна, всеобхватна и благоприятна среда за развитието на децата, за да станат пълноценни, съзнателни и социално отговорни членове на съответните местни общности, на държавите-членки и на цялото мултикултурно европейско общество;

22. призовава държавите-членки да отделят повече внимание на гарантирането на правата на детето, включително зачитането на основните изисквания за развитието на децата. В този смисъл МРВ разполагат с уникална възможност да разработват собствени политики и да служат за пример както на собствените си страни, така и на самия ЕС;

23. отбелязва, че някои от най-уязвимите групи деца са изключени от мерките за гарантиране на правата на детето. Това е особено важно във връзка с т. нар. „невидими деца“ – безпризорните деца и децата от семейства без законен статут на пребиваване;

24. отбелязва, че е жизненоважно да се гарантира ефективната съвместна работа на полицейските власти в държавите-членки и пълноценното използване на потенциала на по-леките обществени мерки, като Горещата линия за изчезнали деца (116000). КР призовава държавите-членки да направят безплатни и публично достъпни „номерата от номерационния обхват 116“ и да ги популяризират сред своите граждани;

25. призовава всички заинтересовани страни да събират по-пълна информация и още повече да подобряват техниките за събиране и анализ на данни, използвани в показателите за правата на детето. На всички етапи от този процес следва да се провеждат консултации с МРВ, както в качеството им на доставчици на количествена и качествена информация, така и в качеството им на ключови крайни потребители на този инструмент;

26. отчитайки липсата на всеобхватна информация относно защитата на правата на детето в държавите-членки, призовава Комисията да разработи, публикува и актуализира редовно „Информационно табло за правата на детето“ – инструмент, обхващащ подобрените показатели за правата на детето и осигуряващ надеждна, сравнима и актуална информация относно равнището на ПД в държавите-членки. Таблото би могло да се основава на методологията на вече съществуващото Информационно табло за вътрешния пазар, която показва транспонирането на директивите за вътрешния пазар. Този инструмент не само би послужил като отправна точка за изследвания, а чрез подчертаването на най-добри практики би могъл да се превърне и във важен стимул за промени в политиките на държавите-членки, преодолявайки липсата на задължително законодателство на Общността, като действа чрез отворения метод на координация, поощряван в Бялата книга за европейско управление;

27. призовава Комисията да насърчава идеята за правата на детето, както и сътрудничеството в тази област между местните власти в ЕС и извън него, в рамките на външните политики на ЕС. За тази цел следва да се насърчава сътрудничеството със Съвета на Европа, както и с други рамки на ЕС за външно сътрудничество, които включват, но не се изчерпват с европейската политика на съседство, Съюза за Средиземноморието, диалога ЕС-Африка и сътрудничеството със страните от Африка, Карибския и Тихоокеанския басейн, като по този начин се допринася за подобряването на качеството на живот в страните партньорки на ЕС, преди всичко в тези по външните граници на ЕС;

Гарантиране на основните права и справяне с ключовите предизвикателства

28. отбелязва положителната роля на националните омбудсмани за децата и други подобни органи в областта на защитата на правата на детето, както и евентуалните ползи за МРВ и други заинтересовани страни от двустранната комуникация и тясното сътрудничество с тези длъжностни лица. Заедно с това призовава държавите-членки да укрепят институцията на детския омбудсман, като вземат предвид препоръките на Европейския парламент и на международните организации;

29. отбелязва, че бедността може да бъде решаващо препятствие пред всеобщия достъп до равни възможности, което трябва да се преодолее, за да се гарантира ефективна защита на правата на детето. Бедността може да лиши децата и техните семейства от техните права и да ограничи бъдещите възможности. Затова дейностите трябва да се концентрират преди всичко върху децата от най-уязвимите социални групи и да се гарантира качествено образование за всички, за да може всяко дете да получи възможност за добро развитие;

30. отбелязва, че МРВ биха могли да спомогнат за ефективното решаване на този въпрос като насърчават специално ориентирани към децата и многоизмерни системи за социална защита, тъй като децата могат да бъдат защитени по-добре, ако техните родители също имат достъп до достойни условия за живот и здравеопазване. Най-ефективният от гледна точка на разходите подход съчетава превенцията и социалната защита. В частност, мерки като отмяна на таксите за сираци и деца в уязвимо положение осигуряват по-голям достъп до образователни и здравни услуги. Поради това КР препоръчва силно да се насърчат европейските институции, международните организации, специализираните сдружения и националните публични органи да укрепват капацитета на МРВ за осъществяването на тези основни дейности;

31. приканва Комисията да изготви и приеме препоръки относно справянето с бедността сред децата. Те могат да се разработят въз основа на широки публични консултации, за да се гарантира възможно най-голямо покритие, максимално участие на съответните заинтересовани страни и да се отрази разнообразието от възможни подходи;

32. в контекста на нарастващата мобилност на работната сила в ЕС и миграцията в рамките на ЕС, КР отбелязва необходимостта от гарантиране на правата на децата мигранти, особено по отношение на правомощията на МРВ. Това включва, но не се изчерпва с подпомагане на процеса на събиране на разделени семейства на мигранти, семейни консултации, социални, образователни и здравни услуги за деца мигранти, подпомагане на такива деца в приспособяването към живота в приемната страна и интегрирането им в местната и училищната общност;

33. отбелязва потенциалните ползи от успешното интегриране на децата мигранти в рамките на ЕС в съответните социални слоеве на приемашите страни. Успешните действия в тази област могат да доведат до по-добри познания както на местните деца, така и на децата мигранти, за други държави-членки на ЕС, повишаване на социалния капитал, по-голяма толерантност както в страните на произход, така и в приемните страни на мигрантите. Затова КР призовава МРВ и държавите-членки да отделят по-голямо внимание на този въпрос и да превърнат проитичащите от вътрешно-европейската миграция предизвикателства във възможности;

34. отбелязва заплахите, произтичащи от все още съществуващия, за съжаление, трафик на хора, особено когато той засяга децата. Призовава Комисията и държавите-членки да положат всички усилия – включително приемане на подходящо законодателство на равнище ЕС – за борба с този вид престъпност и да осигурят максимално възможната защита на жертвите, в тясно сътрудничество с МРВ, силите на реда и съдебните органи, тъй като основно те отговарят за осигуряването на важна помощ, като образование, социални грижи и психологически терапии;

35. отбелязва необходимостта от осигуряване на подходяща защита на непридружените малолетни;

36. отбелязва необходимостта да се подобри правосъдието за малолетни и непълнолетни, да се разработят подходящи за възрастта методи за предотвратяване, намеса и реинтеграция в случаите на престъпления, извършени от малолетни и непълнолетни, и да се отделят малолетните и непълнолетни правонарушители както физически, така и организационно от пълнолетните правонарушители;

Мерки в областта на информацията и образованието

37. подчертава значението на осигуряването на всеобхватно образование за всички, както за възрастните, така и за децата, по въпросите на правата на детето, като по този начин се допринася за по-доброто разбиране на самото естество на правата на децата и за процеса на повишаване на осведомеността и съзнанието на младите граждани;

38. като отчита неделимостта на социалните права и отговорности, препоръчва да се отделя по-голямо внимание на по-широкия контекст, в който съществуват правата на детето, а именно концепцията за правата на човека и социалните отговорности. Нещо повече, КР препоръчва да се популяризира идеята за отговорностите на децата към тяхното семейство, общност, страна, родители, по-възрастни роднини, към по-малките деца, хората в по-неблагоприятно положение, околната среда и други ключови елементи на съвременното общество;

39. подчертава по отношение на политиките за ПД, че децата следва да се третират като партньори, способни да предоставят ценна обратна връзка. Тази обратна връзка следва да се използва за актуализиране на националните и европейските политики. МРВ могат да играят ключова роля в това отношение, като посредничат и улесняват този процес, използвайки вече съществуващи най-добри практики, например детски общински съвети, с цел децата да разполагат с подходяща институция, която да изразява техните интереси;

40. приветства инициативата на Комисията да разработи шест платформи за комуникация, които да дадат възможност на децата и младите хора да излагат мненията си, и подчертава необходимостта от разработването на тази инициатива и включването на МРВ в качеството им на участници, притежаващи най-подходящия местен опит и капацитет за поддържане на тази структурирана комуникация;

41. отбелязва необходимостта да се гарантира правото на детето да има достъп до качествено образование, да живее в безопасна и удобна среда и да се ползва от защита от всички видове физическо и психологическо насилие, и отбелязва ключовата роля на МРВ за гарантирането на тези права;

42. отбелязва необходимостта да се гарантира правото на качествено образование, включително за децата с физически и умствени увреждания и припомня значението на инициативите, насочени към насърчаване на тяхната самостоятелност и гарантиране на пълноценната им интеграция в социалната среда, в съответствие с член 26 от Хартата на основните права на Европейския съюз. В областта на образованието съществуват две различни концепции. Първата предлага разработване на специални програми за преподаване и обучение, а втората – максимална интеграция на децата с увреждания в традиционните училища. КР призовава МРВ, националните власти, педагогическите среди, НПО и всички заинтересовани страни да се включат в европейски дебат относно възможните решения и най-добрите практики в тази област и да предоставят резултатите на всички, които желаят да подобрят опита си в тази област. В този смисъл Комитетът припомня опитите за интеграция на деца с увреждания, които предоставят действителни възможности за всички и не водят до никаква маргинализация или дискриминация и поради това следва да се насърчават;

43. отбелязва значението на качествено образование и продължаващото обучение за специалистите в социалната и други области, които работят с деца;

44. отбелязва тревогите, свързани с нарушаването на правата на детето, което се извършва под различни форми: от тормоза, който има тенденцията да поражда съперничество чрез подражаване на неправилни модели на поведение, до други форми на психологическо и физическо насилие, упражнявано от деца срещу други деца, и всички видове злоупотреби, по-специално тези в училище;

45. счита, че е застрашено пълноценното развитие на децата, които участват в прекалено голяма степен във виртуални социални мрежи и се вглъбяват в компютърни игри и виртуални светове. Тези виртуални дейности често ограничават възможността на децата да развиват способностите си за общуване и да придобиват необходимите знания. Поради това всички заинтересовани институции следва да обръщат подобаващо внимание на това децата да развият такава представа за информационните технологии и виртуалния свят, че да ги възприемат най-вече като инструменти за постигане на цели в реалния свят;

46. привлича вниманието върху положителното въздействие, което „животът на улицата“ може да окаже върху цялостното развитие на децата, например да се учат да използват обществените пространства, да растат, да се социализират и да общуват с други деца и със своята собствена общност, и посочва заплахата в някои райони и градове на Европа подобен живот на улицата да има обратен ефект и да се изроди в създаването на младежки банди;

47. в контекста на предходните два параграфа призовава МРВ в държавите-членки да се включат по-активно в обмена на най-добри практики относно организирането на извънкласни дейности за деца като средство за развитие на техните социални и професионални умения. Примерите за най-добри практики следва да продължат да се популяризират на национално и европейско равнище, като се насърчава съответната ориентация на националните и европейските инструменти;

48. призовава Комисията да включи възможно най-голям брой заинтересовани страни в процеса на разработване на Информационното табло за правата на детето, включително съответните агенции на Европейския съюз, неправителствени организации, МРВ и Комитета на регионите;

49. счита, че с оглед на бързото развитие на информационните технологии (ИТ) и технологичните възможности за използване на такива технологии за извършване на различни форми на тормоз над деца, насърчаването на по-безопасен интернет следва да се разглежда като основна задача на ЕС;

50. подчертава факта, че концепцията за по-безопасен интернет следва да включва борбата срещу тормоза над деца и детската порнография в интернет, както и други широко разпространени форми на насилие, които се срещат във виртуалния свят, като кибертормоза;

51. счита, че образованието на децата и възрастните, които контактуват с деца и им влияят, може да спомогне значително за предотвратяването и справянето с тормоза над деца в интернет. Основно внимание трябва да се обърне на обучението на децата и възрастните, особено тези, които работят с деца, като професионалистите в областта на здравеопазването, образованието и социалните дейности, относно безопасното ползване на интернет, разпознаването на киберпрестъпления и други злоумишлени действия в интернет, както и относно начините за уведомяване на съответните власти за тях;

52. обръща внимание на необходимостта децата да бъдат предпазени от негативна социална среда, по-специално от среда, в която се насърчава употребата на психотропни вещества (алкохол, тютюн, наркотици и други вещества с отрицателно въздействие върху психическото и физическото здраве). Във връзка с това на местните и регионалните власти се пада изключително важна роля – в рамките на системата на социална сигурност те са първата брънка във веригата, която се застъпва за осигуряване на хармонично и безопасно развитие на детето. Местните власти имат за задача да забелязват, да идентифицират и да правят оценка на бъдещите опасности, както и да използват всички средства, които са на разположение за тяхното премахване. Националните и европейските институции, включително и детският омбудсман, неправителствените организации и други социални и икономически партньори, са призовани от своя страна да подкрепят по разнообразни начини местните власти в тази област и да насърчават отрицателното отношение на обществото към употребата на психотропни вещества;

Финансови мерки и мерки за подкрепа

53. подчертава, че МРВ следва да се разглеждат като основни партньори в разработването и прилагането на Европейската стратегия за правата на детето, както и на другите европейски инициативи в областта на правата на детето;

54. счита, че всички програми и инструменти, разработени в рамките на стратегията, трябва да бъдат на разположение на местните и регионалните администрации;

55. приветства положителното въздействие на европейските инструменти за финансиране и подкрепа, като програмата Дафне за защита на правата на детето, но изразява съжаление по повод на недостига на ресурси и недостатъчната информация за възможностите за финансиране и подкрепа. Резултатите от тази програма следва да бъдат стратегически свързани с прилагането на Европейската стратегия за правата на детето и да се използват за разработването на бъдещи политики;

56. насочва вниманието към факта, че местните и регионалните власти в цяла Европа вече са натрупали значителен опит в използването на помощ от ЕС за защита на правата на детето, в партньорство с други участници. Резултатите от подобни дейности следва да бъдат стратегически свързани с прилагането на Европейската стратегия за правата на детето, редовно оповестявани и използвани като ценни данни за актуализирането на съответните политики;

57. призовава Комисията да подобри комуникацията и информацията относно съществуващите схеми за финансиране

и подкрепа, които могат да се ползват от МРВ, като предвиди възможности за подкрепа на инициативи, свързани с правата на детето – както изрично ориентирани в тази насока, като програмата Дафне III, така и такива, при които това е един от приоритетите, като програмите за трансгранично сътрудничество, програмите за градско развитие (напр. URBACT II) и други. Всички финансови ресурси по различните бюджетни редове на ЕС и в различните области следва да бъдат по-добре изяснени и по-ефективно съобщени, като се избягва тяхното дублиране и по този начин се повишава ефективността на осъществяваните дейности.

Брюксел, 10 юни 2010 г.

Председател
на Комитета на регионите
Mercedes BRESSO